

Dariusz Frontczak*

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego

Analiza statystyczna na przykładzie Polski

Streszczenie: artykuł, na podstawie wybranych danych statystycznych przedstawia krótką charakterystykę przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego działających na terenie Polski, podejmuje również próbę oceny wpływu podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego na kształtowanie wielkości zatrudnienia oraz strukturę i wartość kapitału podstawowego w latach 2009–2014.

Słowa kluczowe: przedsiębiorstwo zagraniczne, ekspansja, kapitał.

Wprowadzenie

Efektem przemian ustrojowych końca ubiegłego wieku była między innymi liberalizacja systemu gospodarczego Polski umożliwiająca ekspansję kapitału zagranicznego na teren naszego kraju. Owa liberalizacja stworzyła sprzyjające warunki dla dynamicznego przyływu towarów, usług i kapitału. Otworzyła drogę do inwestycji zagranicznych m.in. w tworzenie podmiotów z udziałem zagranicznego kapitału. Spodziewanym efektem liberalizacji, po stronie przedsiębiorstw zagranicznych, jest osiągnięcie maksymalnie możliwej do uzyskania stopy zwrotu z inwestycji. Dla kraju przyjmującego, tym efektem może być m.in.: wprowadzenie nowej technologii, podwyższenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz wzrost zatrudnienia. Opracowanie koncentruje się na krótkiej charakterystyce podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w latach 2009–2014 w oparciu o wybrane dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego.

* Katedra Finansów i Strategii Przedsiębiorstwa, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki.

Powstanie przedsiębiorstwa zagranicznego – zarys problemu

Liberalizacja systemów gospodarczych oraz postępujące procesy globalizacji prowadzą do międzynarodowej integracji ekonomicznej. Pojęcie to oznacza stopniową eliminację granic ekonomicznych między niepodległymi państwami, w wyniku czego gospodarki integrujących się państw zaczynają funkcjonować jako całość (Wysokińska, Witkowska, 1999, s. 14). Konsekwencją postępu integracji ekonomicznej jest powstanie m.in. wspólnego rynku umożliwiającego:

- swobodny przepływ dóbr i usług,
- swobodny przepływ czynników produkcji (pracy i kapitału).

Swoboda przepływu kapitału oznacza możliwość lokowania kapitału przez obywateli jednego kraju członkowskiego na terenie innych krajów członkowskich, na tych samych warunkach jakie przysługują osobom mieszkającym w danym kraju (*Ibidem*, s. 16). Jednakże procesy globalizacji nie odnoszą się jedynie do krajów członkowskich. Globalizacja jako proces powszechnie występujący w gospodarce światowej sprzyja internacjonalizacji, jak również umiędzynarodowieniu działalności gospodarczej przedsiębiorstw, możliwemu dzięki m.in. przepływowi kapitału w postaci inwestycji zagranicznych. Jak zauważa J. Różański procesy internacjonalizacji (umiędzynarodowienia) działalności przedsiębiorstw są powiązane z liberalizacją gospodarek większości krajów świata, dzięki czemu kapitał swobodnie przepływa i w rezultacie umożliwia i stymuluje te procesy. „W miarę jak kapitał staje się coraz bardziej mobilny, a nowe technologie ułatwiają komunikowanie się, granice poszczególnych państw stają się coraz bardziej przenikalne dla działalności gospodarczej, realizowanej w skali międzynarodowej” (Różański, 2010, s. 15, za: Zorska, 2002, s. 14).

Owo przenikanie działalności gospodarczej wiąże się bezpośrednio z ewolucyjnym rozwojem przedsiębiorstwa krajowego przechodzącego, od prostych do bardziej złożonych form organizacyjnych.

W. Karaszewski (2001, s. 23) wskazuje, że klasyczny model ewolucji zakłada występowanie pięciu faz ewolucji przedsiębiorstwa: pierwsza – rozwój w skali krajowej, druga – wzrost działalności eksportowej, trzecia – produkcja za granicą, czwarta – internacjonalizacja przedsiębiorstwa, piąta – globalizacja przedsiębiorstwa. Autor wskazuje, że w trzeciej fazie ewolucji następuje przemieszczanie produkcji za granicę i tworzenie tam filii produkcyjnych (*Ibidem*, s. 24). Zatem, w tej fazie ewolucji, przedsiębiorstwo narodowe decyduje się na rozpoczęcie działalności w innym kraju. W pewnym sensie jego działalność staje się umiędzynarodowiona.

Jak zauważa J. Rymarczyk „najczęściej za międzynarodowe jest uważane przedsiębiorstwo, które prowadzi działalność przynajmniej w dwóch krajach, to znaczy, że poza krajem macierzystym posiada wyłącznie bądź z innymi partnerami zakład produkcyjny lub handlowy” (Róžański, *op. cit.*, s. 22, za: Rymarczyk, 2004, s. 30). Decydując się na rozpoczęcie działalności poza krajem macierzystym, przedsiębiorstwo dokonuje inwestycji, co oznacza zaangażowanie pewnych środków w oczekiwaniu na korzyści uzyskane po upływie określonego czasu, z uwzględnieniem ryzyka niepowodzenia (Jasiniak, 2013, s. 12). Tak rozumianą inwestycję można traktować jako formę napływu kapitału zagranicznego do przedsiębiorstwa zlokalizowanego w kraju prowadzonej inwestycji. Kapitał zagraniczny może przyjąć formę bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz inwestycji pośrednich. J. Misala, jako bezpośrednie inwestycje zagraniczne wskazuje lokaty kapitałowe, dokonywane przez inwestora poza granicami kraju w celu uzyskania bezpośredniego wpływu na działalność produkcyjną podmiotu, w którym są ulokowane bądź w celu dostarczenia środków finansowych, dóbr inwestycyjnych oraz wiedzy technicznej podmiotowi, w którym inwestor posiada tzw. pakiet kontrolny akcji i/lub zorganizowanie od podstaw (tzw. *greenfield investment*), lub przejęcie w całości już istniejącej firmy (Misala, 1996, s. 25). J. Róžański wskazuje, iż polskie rozwiązania ustawodawcze stanowią, że zakup pakietu akcji powyżej 10% całości pozwala traktować inwestycję jako bezpośrednią inwestycję zagraniczną, jednakże posiadanie pakietu kontrolnego nie jest już takie oczywiste. Autor podkreśla, że podział na bezpośrednie inwestycje zagraniczne (powyżej 10% akcji) oraz inwestycje portfelowe inwestora zagranicznego (do 10% akcji) jest wysoce dyskusyjny i umowny. Nie ma bowiem żadnych przesłanek takiego rozgraniczenia.

Należy się zgodzić z przedstawioną przez autora argumentacją, że podstawowym i bardzo logicznym kryterium podziału na inwestycje bezpośrednie i portfelowe jest trwałość zaangażowania inwestora oraz stopień wpływu na decyzje podejmowane w przedsiębiorstwie, którego akcje bądź udziały wykupiono (posiadanie 10% akcji tego nie gwarantuje) (Róžański, *op. cit.*, s. 29).

Analiza danych statystycznych opisujących działalność podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego

Jednym z poważniejszych problemów, w ramach omawianego zagadnienia, jest dostępność odpowiednich danych statystycznych opisujących strukturę kapitału zagranicznego w funkcjonujących podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego na terenie Polski. Dane, przedstawiane w opracowaniach GUS i PAIiIZ, nie pozwalają na przeprowadzenie wnikliwej analizy struktury kapitałowej podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego i ich wyników ekonomicznych oraz wpływu na wielkość zatrudnienia. W związku z powyższym niniejsze opracowanie koncentruje się na problematyce udziału kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach na terenie Polski, wniesionego do przedsiębiorstwa w postaci środków finansowych, takich jak:

- gotówka,
- akcje,
- obligacje.

Rzeczowych składników majątku trwałego, takich jak:

- maszyny i urządzenia,
- środki transportu,
- nieruchomości,

oraz wartości niematerialnych i prawnych, dostarczonych przez podmiot zagraniczny, w postaci:

- patentów,
- licencji dostarczonych przez podmiot zagraniczny.

Dla kapitału podstawowego, w niniejszym opracowaniu, przyjęto definicję przytoczoną w poniżej przedstawionym raporcie Głównego Urzędu Statystycznego, który został określony jako rzeczywisty wkład właściciela lub współwłaściciela, wniesiony na potrzeby jednostki z chwilą jej uruchomienia lub też podwyższony po rozpoczęciu działalności jednostki organizacyjnej. Na potrzeby artykułu przyjęto, iż podmiotem zagranicznym będzie nazwana: osoba fizyczna nieposiadająca obywatelstwa polskiego, osoba prawna z siedzibą poza granicami państwa polskiego, jak również jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej z siedzibą za granicą. W opracowaniu wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego zawarte w raporcie *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku*, wydanym w roku 2015, oraz z raportów przygotowanych na zlecenie Polskiej

Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej *Atrakcyjność inwestycyjna regionów* publikowanych w latach 2013–2015.

Według GUS źródłem danych do opracowania wskazanego powyżej raportu były głównie roczne sprawozdania jednostkowe podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, prowadzące działalność gospodarczą w roku 2014, w których ulokowany był kapitał zagraniczny bez względu na jego formę prawną. Z badania wykluczono podmioty prowadzące działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, jak również działalność towarzystw emerytalnych i inwestycyjnych, szkół wyższych, indywidualnych gospodarstw rolnych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz instytucji kultury posiadających osobowość prawną. Opracowanie koncentruje się na przedstawieniu – na podstawie przeprowadzonych przez wskazane powyżej podmioty badań – wielkości i struktury kapitału zaangażowanego w działalność jednostek gospodarczych objętych badaniem, w tym udziału kapitału zagranicznego w tych podmiotach w ujęciu krajowym, jak i w odniesieniu do województw, a także z uwzględnieniem liczby pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego.

Analiza zgromadzonych przez GUS danych wskazuje, że w 2014 roku w Polsce funkcjonowało 26 464 podmiotów z kapitałem zagranicznym. Na przestrzeni lat 2009–2014 ilość podmiotów wzrosła o 4 288 jednostek, tj. o 19,3%. Dynamika przyrostu liczby jednostek gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego w badanym okresie charakteryzowała się znaczną zmiennością. W stosunku do roku 2009, w roku 2010 odnotowano wzrost ilości podmiotów o 902 jednostki, co stanowiło dynamikę na poziomie 104%.

Największy przyrost liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym miał miejsce w 2011 roku, w którym zanotowano 1 832 nowe jednostki, co przełożyło się na dynamikę sięgającą 108%. Analiza danych z kolejnych lat upoważnia do wniosku, że od 2012 roku nastąpiło spowolnienie przyrostu liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. W roku 2012 przybyło już 1 004 nowych jednostek gospodarczych, przy spadku dynamiki do 104% w stosunku do roku poprzedniego. Rok 2013 to dynamika zaledwie na poziomie 100,8% i przyrosty liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego o 214 jednostek. Niewiele lepsze są wyniki 2014 roku. W tym okresie wykazano 336 nowych jednostek, a dynamika ich przyrostu wyniosła 101% rok do roku.

Tabela 1. Podmioty z kapitałem zagranicznym w latach 2009–2014

Wyszczególnienie		Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
a – podmioty ogółem							
b – podmioty o liczbie pracujących do 9 osób							
c – podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49							
d – podmioty o liczbie pracujących od 50 do 249							
e – podmioty o liczbie pracujących 250 i więcej osób							
Liczba podmiotów.....	a	22176	23078	24910	25914	26128	26464
	b	13946	14740	16445	17301	17547	17643
	c	4491	4507	4574	4673	4641	4700
	d	2615	2638	2672	2715	2682	2774
	e	1124	1193	1219	1225	1258	1347
Liczba pracujących.....	a	1460650	1518398	1566533	1571235	1628516	1747811
	b	33965	34586	30114	29910	29943	29579
	c	102891	104096	105506	107669	106778	107140
	d	298611	301347	304427	311313	307379	316935
	e	1025183	1078369	1126486	1122343	1184416	1294157
Kapitał podstawowy w mln zł.....	a	179877,8	188812,4	194160,6	206992,3	209130,0	215594,8
	b	35047,2	35955,3	40899,7	45079,0	46780,1	49839,6
	c	15218,5	18616,3	17603,9	20925,2	18182,8	17792,7
	d	26367,1	32345,4	34673,2	33384,1	31473,5	31630,3
	e	103245,0	101895,4	100983,9	107604,0	112693,7	116332,2
w tym:							
krajowy w mln zł.....							
	a	21954,1	25679,2	24623,6	20973,7	15435,3	13715,5
	b	8694,3	8012,6	9117,0	5096,4	5011,0	4020,8
	c	2383,2	2681,7	1458,0	1684,0	1681,6	1945,2
	d	2779,0	7588,4	7944,1	7545,4	2315,6	2029,0
	e	8097,5	7396,4	6104,5	6648,0	6427,1	5720,4
zagraniczny w mln zł.....							
	a	153577,8	159267,2	164559,4	179372,3	188243,1	195796,8
	b	26300,5	27896,4	31700,0	39908,4	41704,3	45674,4
	c	12222,4	15150,6	15542,8	17449,2	15825,2	15437,1
	d	23358,7	24496,4	25345,2	25299,9	28770,7	29210,3
	e	91696,1	91723,8	91971,5	96714,9	101942,9	105475,0

Źródło: Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku, (GUS, 2015, s. 34).

Ciekawych informacji dostarcza analiza przyrostu liczby podmiotów w odniesieniu do wielkości przedsiębiorstwa mierzonego liczbą zatrudnionych. Generalnie, na ogólny przyrost liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego o 4 288 jednostek, znaczący wpływ miał przyrost liczby takich jednostek w podmiotach gospodarczych o liczbie pracują-

cych do 9 osób. W latach 2009–2014 przyrost liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym w tym segmencie podmiotów wyniósł 3 697 jednostek. Dynamika tego segmentu, w tym zakresie, w stosunku do roku 2014 wyniosła 126,5%. W pozostałych podmiotach o liczbie zatrudnionych powyżej 10 osób, w tym okresie, liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła o 591 jednostek. Przy czym, w podmiotach o liczbie zatrudnionych w przedziale od 10 do 49 osób, w obserwowanym okresie, liczba podmiotów wzrosła o 209 jednostek co dało dynamikę na poziomie 104,6%. W kolejnej grupie podmiotów klasyfikowanych pod względem liczby zatrudnionych, o liczbie pracowników od 50 do 249 i przy dynamice 106%, zanotowano wzrost liczby podmiotów o 159 jednostek. W grupie podmiotów zatrudniających powyżej 250 pracowników, w omawianym okresie, odnotowano wzrost liczby podmiotów o 223 jednostki przy dynamice wynoszącej 119,8%.

O ile w segmencie podmiotów o zatrudnieniu do 9 osób, jak i w tych powyżej 250 osób, w badanym okresie, liczba nowych podmiotów systematycznie rosła, o tyle w dwóch pozostałych segmentach zatrudnienia, tj. od 10 do 49 osób oraz od 50 do 249 osób, w roku 2013 zaobserwowano spadek zarejestrowanych jednostek gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego łącznie o 65. Z powyższych danych wynika, że zainteresowanie kapitału zagranicznego koncentruje się głównie na podmiotach z sektora mikro oraz na podmiotach dużych, o zatrudnieniu powyżej 250 osób. Łącznie w sektorze MŚP, dla kryterium zatrudnienia od 10 do 249 osób, powstało w tym okresie 368 nowych podmiotów. Dla porównania – 223 jednostki w tym okresie to podmioty z segmentu dużych przedsiębiorstw.

Na tle wcześniej omówionych wyników badań, warto chwilę uwagi poświęcić wpływowi przyrostu liczby podmiotów zagranicznych na wielkość zatrudnienia w poszczególnych segmentach w przyjętym kryterium podziału badanych jednostek.

Przyrost liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym w liczbie 4 288 jednostek w okresie 2009–2014, przełożył się na wzrost zatrudnienia o 287 161 osób łącznie we wszystkich segmentach, co dało dynamikę wynoszącą 119,6%. Głębsza analiza zgromadzonych danych dostarcza ciekawych informacji, odnoszących się do wpływu podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na wielkość zatrudnienia w poszczególnych segmentach.

Pomimo największej dynamiki przyrostu jednostek z udziałem kapitału zagranicznego po stronie podmiotów o zatrudnieniu do 9 osób, liczba pracujących w tym segmencie spadła z początkowych 33 965 o 4 386 osób w okresie od 2009 roku do 2014 roku. Zatrudnienie w tym

segmentcie, wynoszące na koniec 2014 roku 29 579 osób, stanowiło jedynie 87,8% pierwotnego zatrudnienia wykazanego w 2009 roku.

Przyrost w latach 2009–2014 o 209 podmiotów z segmentu podmiotów o zatrudnieniu od 10 do 49 osób, przełożył się na zwiększenie zatrudnienia w tym okresie o 4 249 osób. Dynamika tego segmentu pod względem zatrudnienia wyniosła 104%. Średnio każdy nowo powstały podmiot z udziałem kapitału zagranicznego w tym segmentcie dawał zatrudnienie 20,3 osobom.

Segment podmiotów o zatrudnieniu z przedziału 50 do 249 osób, w omawianym okresie, wzrósł o 18 324 pracowników i dał dynamikę wynoszącą 106%, w 159 nowo powstałych jednostkach. Średnio każda taka jednostka z udziałem kapitału zagranicznego dawała zatrudnienie dla 115,5 nowych osób.

Największym udziałem w przyroście liczby zatrudnionych, w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego wynoszącym 93,6%, może pochwalić się segment dużych przedsiębiorstw, o liczbie pracujących powyżej 250 osób. W tym segmentcie przyrost liczby pracujących wyniósł 268 974 osoby, przy najwyższej dynamice spośród omawianych segmentów wynoszącej 126,2%. Co więcej, każda nowa jednostka, w tym segmentcie, przyczyniała się do zatrudnienia średnio 1 206,1 nowych osób w tym okresie.

W roku 2009 kapitał podstawowy podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego wynosił 179 877,8 mln zł. Na przestrzeni obserwowanego okresu (2009–2014) wzrósł on o 35 717,0 mln zł, co dało dynamikę sięgającą 119,8%. Kapitał podstawowy kształtował się odmiennie w poszczególnych segmentach przedsiębiorstw. Największy przyrost kapitału podstawowego zaobserwowano w segmentcie podmiotów o liczbie zatrudnionych do 9 osób. Kapitał podstawowy wzrósł w nim o 14 792,4 mln zł, czyli o 42,2% w stosunku do roku 2009. Równie znacznym przyrostem może pochwalić się segment dużych przedsiębiorstw. Od roku 2009 do roku 2014 kapitał podstawowy w tym segmentcie wzrósł o 13 087,2 mln zł, co przełożyło się na dynamikę wynoszącą 112,6%. W grupie podmiotów o zatrudnieniu od 10 do 49 osób kapitał podstawowy w omawianym okresie wzrósł o 2 574,2 mln zł, a w grupie podmiotów z zatrudnieniem od 50 do 249 osób wzrósł o 5 263,2 mln zł. Warto zauważyć, że w obu omawianych segmentach, w 2011 i 2014 roku, zanotowano najwyższe wartości kapitału podstawowego dla tych grup. W kolejnych latach następował ich spadek. Dla podmiotów o zatrudnieniu od 10 do 49 osób spadek kapitału podstawowego w okresie od 2012 do 2014 roku wyniósł 3 132,5 mln zł, a dla podmiotów o liczbie pracowników od 50 do 249 w okresie od 2011 do 2014 roku spadek ten wyniósł 3 042,9 ml zł.

Pomimo tego „odpływu”, kapitał podstawowy zachował dodatnią dynamikę w badanym okresie, wynoszącą dla wszystkich podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego 119,8%.

W tabeli 1, w strukturze kapitału podstawowego, wyszczególniono kapitał krajowy i zagraniczny. Analiza wielkości przedstawionych w tabeli dostarcza kolejnych interesujących informacji. Wzrostowi wartości kapitału podstawowego w omawianym okresie towarzyszy zmiana jego dotychczasowej struktury. O ile – dla wszystkich badanych jednostek – udział kapitału krajowego w kapitale podstawowym w roku 2009 stanowił 12,2% jego wartości, to już w roku 2014 było to zaledwie 6,36%.

Na przestrzeni obserwowanych 6 okresów udział kapitału polskiego spadł do 62,4% wartości początkowej i zmniejszył się o kwotę 8 238,6 mln zł.

W tym samym czasie, udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym, wynoszący w 2009 roku 85,37%, wzrósł na koniec 2014 roku o kwotę 42 219 mln zł, podnosząc udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym do 90,8%. Szczegółowa analiza struktury kapitału podstawowego w różnych podmiotach klasyfikowanych pod względem zatrudnienia dostarcza następujących informacji. Najszybszy i najgłębszy odpływ kapitału polskiego miał miejsce w podmiotach o zatrudnieniu do 9 osób. W latach 2009–2014 w tym segmencie zanotowano spadek kapitału polskiego o kwotę 4 673,5 mln zł. Wartość polskiego kapitału, w kapitale podstawowym podmiotów z kapitałem zagranicznym, na koniec 2014 roku, dla podmiotów o liczbie pracowników do 9 osób wyniosła jedynie 46,2% kapitału odnotowanego w 2009 roku. Obserwacja dla tego segmentu wartości kapitału zagranicznego, w analogicznym okresie, pozwala zauważyć, iż wartość kapitału zagranicznego wzrasta o kwotę 19 373,9 mln zł, co przekłada się na wzrost o 73,6% w stosunku do wartości kapitału zagranicznego z początku tego okresu. W grupie podmiotów o zatrudnieniu od 10 do 249 osób odpływ polskiego kapitału na przestrzeni obserwowanych 6 lat wyniósł łącznie 1 188 mln zł.

W poszczególnych segmentach wartość kapitału polskiego w kapitale podstawowym spadła dla:

- a) podmiotów o liczbie pracowników 10–49 do 81,6% wartości początkowej z roku 2009,
- b) podmiotów o liczbie pracowników 50–249 do 73,01% wartości początkowej z roku 2009.

Jednocześnie kapitał zagraniczny, dla omawianych segmentów, wzrósł łącznie o 9 066,3 mln zł. Jego wzrost charakteryzuje dynamika odpowiednio wynosząca dla:

- a) podmiotów o liczbie pracowników 10–49 – 126,3% wartości początkowej z roku 2009,

b) podmiotów o liczbie pracowników 50–249 – 125,0% wartości początkowej z roku 2009.

Najniższą dynamikę przyrostu kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym zaobserwowano w grupie podmiotów o liczbie pracujących powyżej 250 osób. Wyniosła ona 115,0% w stosunku do roku 2009, niemniej jednak wartościowo kapitał zagraniczny w tym segmencie wzrósł o 13 778,9 mln zł.

Tabela 2. Podstawowe wyniki finansowe podmiotów z kapitałem zagranicznym według województw w 2014 roku

Lp.	Województwa a – ogółem	Liczba podmio- tów	Wynik finansowy		Liczba jednostek wykazujących		
			brutto	netto	zysk brutto	zysk netto	
							w mln zł
1	OGÓŁEM.....	a	26464	50306,5	41504,7	13304	13147
2	Dolnośląskie.....	a	2339	3961,0	3490,8	1217	1201
3	Kujawsko-pomorskie.....	a	572	1611,6	1330,7	326	322
4	Lubelskie.....	a	446	649,5	514,5	220	220
5	Lubuskie.....	a	717	873,3	754,2	391	385
6	Łódzkie.....	a	1050	2457,7	1985,3	539	538
7	Małopolskie.....	a	1754	2689,3	2370,0	849	838
8	Mazowieckie.....	a	10321	16435,9	12497,5	4732	4666
9	Opolskie.....	a	467	651,5	493,1	252	251
10	Podkarpackie.....	a	494	1159,7	1058,1	239	238
11	Podlaskie.....	a	182	149,1	96,6	99	98
12	Pomorskie.....	a	1430	2466,4	2045,6	790	781
13	Śląskie.....	a	2442	5851,5	5259,7	1277	1263
14	Świętokrzyskie.....	a	184	1264,5	1138,8	103	103
15	Warmińsko-mazurskie.....	a	299	493,7	424,9	148	146
16	Wielkopolskie.....	a	2333	7763,5	6442,0	1346	1331
17	Zachodniopomorskie.....	a	1434	1828,4	1603,0	776	766

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku* (GUS, 2015, tab. 28).

Dane przedstawione w tabeli 2 wskazują, że na koniec 2014 roku podmioty z kapitałem zagranicznym nie poniosły straty. Co więcej, biorąc pod uwagę wartości globalne, podmioty te uzyskały przeciętną rentowność netto na poziomie 19,25%, co oznacza, że każda złotówka zaangażowana w kapitał podstawowy podmiotu z udziałem kapitału zagranicznego przynosiła zwrot w postaci 20 groszy. Tabela, oprócz informacji na temat efektywności ekonomicznej podmiotów z udziałem kapitału za-

granicznego, pozwala zaobserwować ich alokację regionalną. Bezsprzecznie największa ilość jednostek w roku 2014 została zarejestrowana w województwie mazowieckim (10 321). Skupiło ono 39% wszystkich podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Czterokrotnie mniej zarejestrowano podmiotów w województwach: śląskim (2 442), dolnośląskim (2 339) oraz wielkopolskim (2 333). Liczba jednostek podmiotów zagranicznych zlokalizowanych w poszczególnych regionach ściśle związana jest z atrakcyjnością danego województwa, na co zwracają uwagę autorzy opracowania *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013* z Centrum analiz regionalnych i lokalnych, wydanego w Warszawie w 2013 roku.

Autorzy, pod kierownictwem Hanny Godlewskiej-Majkowskiej, wskazując czynniki atrakcyjności województwa mazowieckiego zwracają uwagę na to, że jest to największy i zarazem najludniejszy region Polski. Stanowi najbardziej rozwinięte ekonomicznie i najatrakcyjniejsze inwestycyjnie województwo, dystansując wszystkie regiony Polski pod względem produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca. Charakterystyczną cechą regionu jest zaawansowana serwicyzacja, w której stosownie do wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego ważną rolę odgrywają nowoczesne usługi, takie jak pośrednictwo finansowe, usługi dla biznesu, telekomunikacja oraz edukacja. Ponadto na Mazowszu rozwinęły się prawie wszystkie gałęzie przemysłu, w tym szczególnie przemysł środków transportu i rafineryjno-petrochemiczny. Głównym ośrodkiem administracyjnym jest Warszawa, stolica Polski, która wraz ze swoją strefą podmiejską stanowi jeden z najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie obszarów w całym kraju.

Atuty województwa to:

- centralne położenie na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych oraz lokalizacja w transeuropejskich korytarzach transportowych, zapewniających połączenie z większymi miastami kraju i Europy,
- największy w Polsce międzynarodowy port lotniczy – Lotnisko Chopina w Warszawie (*Warszaw Chopin Airport*), na które przypada prawie 50% całości ruchu pasażerskiego w Polsce, port lotniczy obsługuje około 100 połączeń rejsowych w kraju i na świecie,
- obecność bardzo licznych uczelni i ośrodków naukowych,
- najwyższy w kraju poziom produktu krajowego brutto na osobę,
- duże zasoby pracy zarówno o niskich kwalifikacjach i oczekiwaniach płacowych, jak i specjalistów rozmaitych dziedzin,
- bardzo wysoka wydajność pracy, rekompensująca stosunkowo wysoki poziom wynagrodzeń,
- obecność Warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych – centrum kapitałowego Europy Środkowej i Wschodniej,

- zachęty inwestycyjne dla inwestorów oferowane w podstrefach specjalnych stref ekonomicznych (*Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013*, 2013, s. 20).

Pozostałe województwa, w których liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego przekroczyła liczbę 2 000, zostały scharakteryzowane jako regiony:

- wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego przekraczającego znacznie poziom krajowy,
- mające bardzo korzystne położenie geopolityczne związane np. z bliskim sąsiedztwem Niemiec, Czech, czy też korzystnym położeniem względem rynków zbytu tworzonych w sąsiedztwie dużych aglomeracji: praskiej, berlińskiej, warszawskiej,
- posiadające bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę transportową (drogową, kolejową),
- dysponujące znaczną bazą naukową, skupioną wokół wyższych uczelni danego regionu, co się z tym wiąże – znaczna liczba osób z wykształceniem wyższym,
- o wysokiej kulturze agrarnej.

Województwo łódzkie zajmujące, z liczbą 1 050 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, 8 pozycję w ratingu województw o największej liczbie takich podmiotów, zostało scharakteryzowane jako posiadające następujące atuty:

- znakomite położenie komunikacyjne – w województwie powstaje węzeł autostrad (w okolicach Strykowa), dzięki czemu województwo będzie miało najlepszą w Polsce lokalizację dla inwestycji przeznaczonych na rynek krajowy,
- dostęp do dużych zasobów pracy, nie tylko w postaci tanich pracowników o niskich kwalifikacjach, ale także wykwalifikowanych pracowników, co jest możliwe dzięki obecności licznych szkół wyższych oraz szkolnictwa zawodowego,
- duży potencjał naukowo-badawczy łódzkich szkół wyższych i ośrodków naukowych,
- znaczne zasoby węgla brunatnego, dzięki czemu województwo dysponuje nadwyżką taniej energii elektrycznej,
- bardzo duże zasoby wód termalnych, które mogą być podstawą rozwoju energii odnawialnej oraz rozwoju funkcji uzdrowiskowych regionu,
- atrakcyjne oferty inwestycyjne dla inwestorów w podstrefach specjalnych stref ekonomicznych (*Atrakcyjność inwestycyjna regionów...*, s. 15).

Podsumowanie

Korzystne warunki funkcjonowania, oferowane przez różne regiony dla podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, nie są jedynie związane z uzyskiwaniem wymiernych korzyści ekonomicznych w postaci różnego rodzaju zwolnień podatkowych lub grantów w postaci dofinansowania ze środków publicznych, ale przyczyniły się do wzrostu ogólnej liczby tych podmiotów o 4 288 w okresie od 2009 do 2014 roku.

Wzrost ten przełożył się na zwiększenie liczby pracujących o 287 161 osób. Przy czym, znaczący wzrost liczby pracujących zanotowano w grupie podmiotów o liczbie pracujących powyżej 250 osób. W tych jednostkach przybyło aż 268 974 osób pracujących. W przedsiębiorstwach mikro – zatrudniających do 9 osób, pomimo wzrostu ogólnej liczby podmiotów z tego sektora o 3 697 jednostek gospodarczych, liczba pracujących spadła o 4 386 osób. Jednak nie należy zapominać, że niespełna 4 300 podmiotów dało zatrudnienie dla prawie 300 000 nowych osób.

Wraz ze wzrostem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, jak i liczby osób zatrudnionych w tychże podmiotach zauważalny jest wzrost wartości kapitału podstawowego o blisko 36 000 mln zł. Kapitał podstawowy w znaczący sposób wzrósł w segmencie podmiotów mikro (o blisko 14 800 mln zł), jak i w segmencie podmiotów dużych (13 090 mln zł). Niemniej jednak, kapitał krajowy „wypierany” jest przez kapitał zagraniczny. O ile w 2009 roku kapitał krajowy stanowił 12,20% kapitału podstawowego, to już na koniec 2014 roku jedynie 6,36%. W tym czasie udział kapitału zagranicznego wzrósł z 85,37% do 90,80%. W ujęciu wartościowym kapitał zagraniczny wzrósł o 42 219 mln zł.

Sytuacja w poszczególnych segmentach podmiotów gospodarczych przedstawia się zróżnicowanie. Szczególnie ciekawie wyglądało to w grupie przedsiębiorstw mikro zatrudniających do 9 osób. W tym segmencie nastąpiła znacząca zmiana struktury kapitału podstawowego.

Kapitał zagraniczny od 2009 roku do 2014 roku wzrósł o ponad 73% (tj. 19 373,9 mln zł), jednocześnie kapitał krajowy na koniec 2014 roku stanowił jedynie 46,2% jego wartości z roku 2009 (spadek o 4 673,5 mln zł). Ogólnie, wartość kapitału podstawowego na koniec 2014 roku, w tym segmencie, wzrosła o 42,2% w stosunku do wartości z roku 2009, a udział kapitału zagranicznego wyniósł 91,6%. Pomimo znacznego wzrostu wartości kapitału podstawowego, wzrostu udziału kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym oraz wzrostu liczby podmiotów o 3 697 jednostek w tym segmencie, o blisko 4 400 spadła liczba osób pracujących.

W segmencie podmiotów dużych z liczbą pracujących powyżej 250 osób, sytuacja była nieco odmienna. W tym przypadku, również kapitał zagraniczny wzrósł w stosunku do roku 2009, jednak tylko o 15,0%, lecz wartościowo wzrost ten wyniósł 13 780 mln zł. Podobnie jak w segmencie mikro i w tym nastąpił spadek wartości kapitału krajowego, lecz nie był on tak dynamiczny. Na koniec 2014 roku kapitał krajowy stanowił 70,6% jego wartości z roku 2009. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym na koniec 2014 roku wyniósł 90,66% (105 475 mln zł). Znamienne w tym segmencie jest to, że wzrost wartości kapitału zagranicznego i jego jednoczesny wzrost udziału w kapitale podstawowym, przyczynił się do zwiększenia liczby zatrudnionych o 268 974 osób, co stanowiło 93,6% ogólnego wzrostu zatrudnienia we wszystkich segmentach, które wyniosło 287 161 osób. Tak znaczący wzrost liczby zatrudnionych został osiągnięty w szesnastokrotnie mniejszej liczbie podmiotów (223), aniżeli w segmencie mikro (3 697).

W obserwowanym okresie występuje stały wzrost ogólnej liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Wzrost ten, pomimo różnic w poszczególnych segmentach podmiotów, przekłada się na wzrost liczby pracujących. W omawianym okresie systematycznie wzrasta wartość kapitału podstawowego, choć w jego strukturze spada udział kapitału polskiego, ustępującego rosnącej wartości kapitału zagranicznego.

W opinii autora, analiza przedstawionych danych pozwala pozytywnie ocenić działalność podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na kształtowanie zatrudnienia i wielkość kapitału. Niemniej jednak, autor zauważa potrzebę bardziej wnikliwej analizy wpływu kapitału zagranicznego na strukturę kapitału podstawowego w przedsiębiorstwach oraz efektów ekonomicznych i gospodarczych takich zmian, rozumianych jako przyrost zatrudnienia, wzrost atrakcyjności regionu, spadek bezrobocia w regionie funkcjonowania przedsiębiorstwa, jako efekt nawiązywania współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami i instytucjami publicznymi.

BIBLIOGRAFIA

- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku* (2015), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.
- Godlewska-Majkowska H. (red.) (2013), *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013*, Centrum analiz regionalnych i lokalnych, Warszawa.
- Jasiniak M. (2013), *Przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne w Polsce. Warunki i efekty działania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

- Karaszewski W. (2001), *Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 1990–1999 (miejsce w kraju, czynniki i perspektywy rozwojowe)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń.
- Misala J. (1996), *Zaangażowanie kapitału zagranicznego w gospodarkę polską w okresie 1976–1996*, [w:] Jarosz M. (red.), *Kapitał zagraniczny w prywatyzacji*, ISP PAN, Warszawa.
- Róžański J. (2010), *Przedsiębiorstwa zagraniczne w Polsce. Rozwój. Finansowanie. Ocena*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Rymarczyk J. (2004), *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa.
- Wysokińska Z., Witkowska J. (1999), *Integracja europejska. Rozwój rynków*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Łódź.
- Zorska A. (2002), *Ku globalizacji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

ENTERPRISES WITH FOREIGN CAPITAL STATISTICAL ANALYSIS ON THE EXAMPLE OF POLAND

ABSTRACT

The article based on selected statistical data presents a brief description of enterprises with foreign capital operating on Polish territory, shall also attempt to assess the impact of economic entities with foreign capital in shaping the level of employment and the structure and value of the share capital in the years 2009 through 2014.

Keywords: foreign company, expansion, capital.